

Magyar önkéntesek Finnországért

Az alábbi cikket a fiatal finn szerkesztő, az ulvilai Risto Ojanen írta. Ő a nyugati finn tengerpart egyik igen tekintélyes napilapja, a Satakunnan Kanssa (Satakunta Népe)¹ művelődési rovatának szerkesztője is egyben. E cikk közlésére az engedélyt a lap főszerkesztője, Erkki Teikkari adta meg a Honismeret és a Magyar Múzeum számára. Külön is köszönetet mondunk a rendelkezésünkre bocsátott fényképért. Ezen írást nyelvünkön először itt közöljük. E kérdésről azóta a Karjala című, pártoktól független, a karjalai finn néptörzs Lappeenranta-ban megjelenő lapja 89. évfolyama 1. számának címlapján (1993. 1. 7.) közölt jó féldoldalmi cikket.

Jó ötven éve Finnország olyannyira bátran harcolt, hogy az másokra is mély hatással volt. Magyar testvéreink az első önkéntesek között voltak, akik jelentkeztek, hogy küzdeni akarnak Finnországért.

Az első finn–szovjet háború idején (1939 késő őszen) huszonötezer magyar önkéntes jelentkezett, de csupán 350 jutott végül el a célig. A magyarokat ma talán azért is érdeklik az ilyen jellegű események, mert rokonaik helyzete ma is veszélyeztetett, különösen Erdélyben, Romániában. A finnországi magyar önkéntesek háború utáni sorsa azóta vált témává a magyarok között, mióta felrobbant a vasfüggöny, s szabaddá vált erről is a szó.

A magyarok fölfigyeltek Heimo Hyttinen tamperei író regénytrilógiájának Karjala nevelt című első részére. Hyttinen a háború sújtotta karjalaiak szenvedéseit írja le a gyermek szemszögéből, s mivel könyvét a finn szerző a gyermek derűlátással teli, de nehéz körülmények közötti felnőtté cseperedésével folytatja, ez igen hasonlít azokhoz a mai magyar vitákhoz, amelyek Magyarország második világháborús szerepvállalásával, kompor-szág katonáival foglalkoznak.

Körülményes utazás

A magyar önkéntesek téli háborúnkban való részvételéről nem sokat szóltak. Mégis, amikor Finnország belekeveredett a háborúba, igen szervezeten megkezdődött az önkéntesek jelentkezése, igaz ugyan, hogy a két ország kormánya hivatalosan nem vette föl ez ügyben a kapcsolatot.²

A magyarok égték a vágytól, hogy Finnország segítségére siethessenek, de a legrövidebb út nem sikerült nekik. Németország és a Szovjetunió megkötötte a Molotov–Ribbentrop-szerződést, s ez lehetetlenné tette a magyar önkéntesek számára a Harmadik Birodalmon való átutazást. Hatalmas kerülővel Jugoszlávián, Olasz- és Franciaországon, Anglián, Skócián és Norvégián át jutottak el Suomiba. Az elindultak közül Olaszországban maradtak Mussolini új útleveleirrendelete miatt 5000-en. A norvégiai sítanfolyamként álcázott hajóút Bergenben végződött, ahonnan Haaparanta érintésével Lapuába mentek. Itt 1940 januárjában megalakították a Sisu nevű nemzetközi katonai egységet.

¹A sata száz szavunk eredetbéli megfelelője, a kunta had szavunkkal rokon, így a satakunta eredeti jelentése száz had, azaz hasonló tízes, százas, ezres hadi szervezésre utal, mint ami nálunk, magyaroknál is nem egy hagyományörző vidékünkön még utcaneveinkben is föl-fölbukkan, pl. Szegeden, a Hajdúságban, a Székelyföldön. (A fordító megjegyzése.)

²A magyar önkéntesek hazai előkészítése cserkésztáborban történt, s gróf Teleki Pál miniszterelnök (1879–1941) volt a magyar cserkészek fővédnöke. A hivatalos jóváhagyás tehát megvolt.

1940. május 20-án Turku kikötőjében visszahajóznak a finnországi magyar önkéntesek

A magyar önkéntesek Lapuába 1940. március 3-án érkeztek és olyan saját egységet alkottak, amely 24 tisztből, 52 altisztből és 265 emberből állott. Két pap is volt többek között az egységben: katolikus és református. A nemzetközi egység különben igen-igen vegyes értékű volt, de a magyarok katonai iskolázottsága alapos volt. Bevetésükre azonban mégsem került sor. A békekötés után a magyar önkénteseket Lappeenranta városába helyezték át, ahol május végéig vártak behajózásukra.

Beszélgetések ideje

A Perkjärvi község Muola nevű falucskájában született Heimo Hyttinen visszaemlékezés-szerűen írta meg élete történetét. A mintegy ötszáz lapnyi följegyzés azonban évekig szekrénye polcain maradt, ahonnan csupán 1983-ban vette le, s kezdte meg Karjala nevelt című önéletrajzi regényét.

Az események hasonlóak azokhoz az eseményekhez, amelyeket a magyar emberek is átéltek: háború, majd a jobb időkben való remény éltette magyar rokonainkat is, de az álom Magyarországon bűvópatakszerű vággyá váltott. Csupán most, a rendszerváltás utáni vizsgálhatták meg magyar testvéreink valós múltjukat, most, amikor a politika is megváltozott.

Hyttinen derűlátása és szilaj karjalai vérmérséklete hatással volt a magyar olvasóra. Igaz ugyan, hogy Heimo Hyttinen háromrészes regénye nem tankönyv, természetesen viszonyul azonban az oroszokhoz is, hiszen az elnyomás és a peremvidékükön élő országok megalázása a vezetők viselkedéséből és az önkényuralmi rendszer természetéből fakadt. Az emberek pedig arra haladnak, amerre terelik őket.

Komor visszatérés

A magyar önkéntesek sorsa nem volt könnyű. Amikor megkötötték az első finn–szovjet békét, a legtöbb – bizony eléggé megfázott – magyar el akart indulni a nácik megtámadta Norvégia megsegítésére. Valószínűleg fülükben még a Sisu-egységek parancsnokának, B. Nordlundnak a szavai csengtek, aki amikor a magyar önkénteseket üdvözölte Lapuában, amellett, hogy a Finnország jogaiért való kiállásra hívta fel őket, az emberiség magasabb értékeiről is szólt.

Az önkénteseknek mégis komoly őrizet mellett kellett visszatérniök Budapestre, ahol már vigyázta őket a csendőrség. Az igazi kínzásokra aztán a kommunisták uralta Magyarországon került sor: nem egy közülük szibériai fogságba került, s Szlovákiában sem várt az ott maradt finnországi magyar önkéntesekre jobb sors. A két háború között a szlovenszkoói magyarság jogaiért harcoló, s a magyar önkénteseket Suomiba vezérlő Kémeri Nagy Imrét a németek lötték le Varsó mellett.

A magyar önkéntesek közül többen nincsenek már életben, de nem halt meg mindenki. Az 1936-ban Finnországba költözött Mikola Nándor festőművész a háború idején finn részről a magyar önkéntesek tolmácsa volt. 1991 tavaszán négy egykori önkéntessel együtt a lapuai templomban emlékezett az 1940 tavaszán ott járt magyarokra. Közvetlen dokumentumokat a finnországi magyar önkéntesek sorsáról, gondolataikról, törekvéseikről a dolgok lényegét és a körülményeket illetően már összegyűjtötték.

Osmo A. Wilkunka, Magyarországon működő finn filmes Hyttinen író regényéhez kerettörténetként be akarja venni a magyar önkéntesek elbeszéléseit.³ A leginkább azért lenne szükség e filmre, mert a Finnország és a Szovjetunió közötti háborúról Magyarországon még ma is ugyancsak hiányos és hibás ismeretek uralkodnak, talán ez lehetne az első hiteles tudósítás.

Fordította: Szabó T. Ádám.

Ojanen, Risto

Bika képében viaskodó táltosok a régi Kínában

A régiak hiedelme szerint – amint az Diószegi Vilmos munkáinak megjelenése óta úgy vélem, köztudottnak számít – a táltosok időnként különféle alakot öltve, ló, szarvas, láng, kerék, de legtöbbször bika képében megverekedtek egymással. Ennek különböző okai lehettek, így pl. gyakran a kedvező időjárásért viaskodtak, máskor beavatási jellege volt a küzdelemnek, de a mondák igen sokszor nem is említik a viaskodás okát. Azt viszont igen gyakran emlegetik, hogy a táltos a viadal előtt segítséget kér jóindulatú emberektől. Kálmány Lajos ilyen formában jegyezte fel a mondát Magyarországon (Torontál m.), még a század elején:

³A Lappeenranta-ban megjelenő Karjala c. pártatlan hetilap, a karjalai törzs lapja 89. évfolyamában, azaz 1993. január 7-i főt idézett számának tanúsága szerint (1. oldal) Heimo Hyttinen szívesebben lát külön-külön egy-egy filmet a regényéről és a finnországi magyar önkéntesekről. Osmo A. Wilkunka is így nyilatkozott. Az MTV a kezdeti érdeklődés után cserbenhagyta az író, a finn filmet és a témát. A finn tévé érdeklődése változatlan. A magyar önkéntesek és a karjalai finn menekültek sorsának egy filmben való összekapcsolása e cikk fordítójának ötlete volt, de meghajlik a minőségi és számbéli többség akarata előtt.